

LABOD je glasilo delovne skupnosti Tovarne oblačil LABOD Novo mesto — Izhaja vsako tretjo sredo v mesecu v nakladi 2200 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik: Milan Bratož, tehnični urednik: Marjan Moškon — Grafična priprava: ČZP Dolenjski list, tiska Knjižgotisk, Novo mesto

labod

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI TOVARNE OBLAČIL LABOD NOVO MESTO

novoletni pogovor

Se bolj kot sicer, se ob novem letu kritično ozremo v naše delo, uspehe in težave, s katerimi smo se in se srečujemo; hkrati pa tehtamo načrte in možnosti za leto pred nami. Ker z letom 1981 vstopamo tudi v novo srednjeročno obdobje, je prehod še toliko odločilnejši. Za pogovor o tej temi smo poprosili našega generalnega direktorja, tovariša Zdravka Petana:

VPRAŠANJE: Letos se isteka desetletje in na pragu je novo srednjeročno obdobje 1981 — 1985, kako ocenjujete prehojeno pot v zadnjem desetletju?

ODGOVOR: Čeprav je bilo predhodno desetletje 1961—1970 za Labod prelomno, saj smo se kot odpisani otrešli izgub in si z lastnimi silami zgradili tovarne v Novem mestu in Krškem ter nabavili najnujnejše stroje, pa moramo priznati, da je bilo obdobje 1971—1980 kronano z uspehi, kakršnih ob prehodu v to desetletje le nismo predvidevali.

Že v letih 1971 — 1972 smo dosegli sledeča razmerja:

— normirana delovna mesta v proizvodnji 80,2 % od vseh zaposlenih

— režija proizvodnje v TOZD 11,7 % od vseh zaposlenih

— upravno prodajna režija 8,1 % od vseh zaposlenih

Leta 1972 smo proizvajali že okrog 10.000 srajc na dan in od tega izvozili 47 % na konvertibilno področje, 53 % pa za jugoslovanski trg.

Povprečne zaloge surovine, polizdelkov in gotovih izdelkov so znašale le 9,72 % od celotnega prihodka, sami gotovi izdelki pa 3,18 % od celotnega prihodka.

V letih 1962—1972 smo povečali število zaposlenih za 3 krat, vrednost proizvodnje 20-krat in dohodek 40-krat. Zato smo se z doseženimi uspehi ponošno pripravljali na 50-letnico obstoja tovarne in pri tem v tovarniškem glasilu 26. 4. 1973 zapisali: „Prvi predsednik slovenske vlade, pokojni Boris Kidrič, je ob osvoboditvi dejal: „Tovariši, sedaj ni čas za praznovanje, pojdimo na delo, čaka nas porušena domovina. Od junakov borbe postanimo junaki dela“. Mi pa smo sprejeli geslo: Iz junakov dela, postanimo junaki samoupravljanja.

Prehojena pot potrjuje, da smo bili tudi v razvoju samoupravnih odnosov zelo uspešni. Nato pa smo zaozarali nove ledine, ko se je leta 1973 pripojila k Labodu Delta Ptuj in smo s 15000 kom proizvodnje srajc na dan postali največji jugoslovanski proizvajalec.

Komaj smo se od zamaha malo oddahnili že je bil klic, da priskočimo s svojo organiziranostjo v aprilu 1975 na pomoč TIP—TOP-u iz Ljubljane in mu omogočili sanacijo ter pripojitev k Labodu. Konec istega leta se nam je pridružil še ROG Novo mesto in tako smo v srednjeročno obdobje 1976—1980 zakorakali poleg srajc še s programi ženskih bluz in moških ter ženskih vrhnjih oblačil. Postali smo druga največja tovarna konfekcije v Sloveniji s 2000 zaposlenimi.

In kako ocenjujete izvršitev začrtanih nalog za zadnje srednjeročno obdobje 1976—1980?

Ne moremo mimo posebno zahtevne naloge sanacij in programskega razvoja vrhnjih oblačil v pripojenih TOZD, utrjevanju TOZD v proizvodnem-samoupravnem pogledu, osvajanju domačega tržišča za program vrhnjih oblačil itd.

Tako kot v prejšnjih obdobjih smo tudi v tem srednjeročnem obdobju planske cilje presegli in se uvrščali med najuspešnejše konfeksionarje pri nas.

V čem pa so bile največje težave?

Tu bi izpostavili tri bistvene: — omejevanje uvoza strojev vse od leta 1975 dalje, kar je povzročilo posebne težave pri programu vrhnjih oblačil,

— pomanjkanje proizvajalk v vseh TOZD, razen v TOZD Delta Ptuj, kjer smo nadomestili ta izpad s 110 novimi delavkami in

— inflacijska gibanja, ki so kljub uspešnemu gospodarjenju močno razvrednotila naše uspehe in zaostriala likvidnost v gospodarstvu.

V novoletni želi za leto 1980 ste opozorili na težave zaradi energije, domačih surovin, možnosti uvoza itd. in dejali, da v takih razmerah je vsak dolžan storiti „to kar zmore in ne le, kar mora.“

Kaj menite o tem danes?

Moram pritrditi, da je bilo to opozorilo skozi vse leto močno prisotno v vseh sredinah in na vseh ravneh. Le v posameznih primerih so se obnašali še po starem. Tak odnos nam je omogočil, da ni prišlo do večjih

težav v proizvodnji in da bomo navkljub vsem zunanjim in notranjim tegobam le uspešno zaključili tudi zadnje leto srednjeročnega obdobja.

Kot primer hitrega prilagajanja nastalim razmeram naj navedem vključitev Laboda v akcijo povečanega izvoza v mesecu novembru in decembru za 1 milijon dolarjev. Ta obveza in breme na eni strani, je omogočila uvoz surovin na drugi strani, kar je prispevalo k rednejši preskrbi s surovinami. Podobni primeri so bili često prisotni bolj na ravni odnosov z dobavitelji in kupci, pri izvozu in uvozu, pri vsklajevanju pogojev na republiški in zvezni ravni, pri bankah itd., kot pa v samem proizvodnem procesu.

Kot vedno, se tudi za letošnje leto kaže, da smo realno planirali rast in ocenili pogoje gospodarjenja tako, da se pri uspešnem izvajanju plana vključujemo v začrtano resolucijo ekonomskega razvoja Slovenije.

Poznana nam je usmeritev za srednjeročno obdobje 1981—1985, saj smo temelje planov sprejeli na referendumu 15. decembra letos, naše bralce pa bo posebej zanimala vaša ocena za leto 1981

Če bi bila odvisna izvršitev letnega plana le od naše notranje organiziranosti, sposobnosti in pripravljenosti, da prispevamo svoj delež k stabilizaciji, potem smelo trdim, da bi bili uspehi v letu 1981 še boljši od doseganih. Glede na svetovne težave pri preskrbi z energijo, surovinami, motenj na mednarodnem trgu, za kar tudi naše gospodarstvo in trg ne moreta biti izvzeta, pa me prevzema prepričanje, da tudi v težkih časih gre bolje tistemu, ki je sposobnejši. Ostali bomo med najuspešnejšimi!

Naj to priliko izkoristim, da se vsem v Labodu in drugim, ki so z nami sodelovali, zahvalim za uspešno in prijetno sodelovanje in vsem z upokojenimi vred želim

SREČNO, ZDRAVO IN USPEŠNO LETO 1981.

*Srečno in
zdravo 1981!*

časovna norma in normiranje

Da bi lahko vrednotili neko delo, moramo to vršiti po ustreznem za to določenem sistemu. V svetu se je do danes uveljavilo že veliko sistemov za vrednotenje dela in med njimi so najbolj priznani:

1. REFA – metoda snemanja porabljenih časov s snemalno uro (štoperico)

2. WF – metoda vnaprej določenih časov

3. MTM – metoda vnaprej določenih časov

Pri REFA – metodi normir-
rec (tehnolog) snema tekočo operacijo s snemalno uro ob dejanskem opravljanju dela. Pri tem je potrebno narediti veliko posnetkov, da nam da srednja vrednost realen rezultat. Tehnolog pa mora pri tem še upoštevati:

– nepredvidene zastoje ali motnje

– urejenost organizacije dela in del. mesta

– prizadevnost delavca

– velikost DN, da lahko pošname zadostno število posnetkov.

Pri sistemu WF ali MTM pa časov ni potrebno snemati.

Čad določene operacije se določi analitično z analiziranjem vseh potrebnih gibov za to operacijo. Izkušveno je namreč že dognano, kakšni so potrebni časi za posamezne gibe. Pri tem je seveda upoštevano več vplivov, kot npr.:

– razdobja opravljenega giba

– del telesa s katerim se gib izvrši

– teža in oblika predmeta itd.

Če časovni normativ analiziramo, da bi ugotovili iz česa se sestoji, bi lahko zapisali:

$T = T_{pz} + t_i$. N pri čemer je

T – skupen čas za določeno operacijo za celodnevni nalog (DN)

T_{pz} – pripravno zaključni čas, to je tisti čas, ki je potreben za pripravo in ureditev delovnega mesta in stroja pred začetkom izdelave določenega DN in po končanju.

t_i – čas za izdelavo določene operacije za 1 komad v DN

N – število komadov v DN.

Iz tega se lahko izračuna časovna norma (t) in sicer:

$t = T/N$

N

Časovna norma (t) se izraža v min/kos. To pomeni koliko minut potrebujemo za določeno operacijo za 1 komad.

Spomin na letošnji izlet delavcev DSSS v Beograd, kjer smo obiskali poleg grobnice tovariša Tita tudi Avalo pa še precej znamenitosti Beograda in Kraguljevca.

Npr.: Časovna norma za sestav srajce je 0,75 min/kos.

Torej je potrebno za sestav 1 komada srajce 0,75 min.

To pa lahko izrazimo tudi kot kosovno normo (ti), ki pove, koliko kosov je potrebno na dan (480 min) na določeni operaciji)

Če vzamemo primer sestave srajce:

$tk = 480 \text{ min} = 640 \text{ kos}$
0,75 min/kos

V časovni normi (t) pa lahko še podrobneje analiziramo izdelavni čas (t):

$t_i = t_t + t_p + t_d$ pri čemer je:

t_t – tehnološki ali osnovni čas to je tisti čas operacije, ko se na izdelku vrši tehnološka sprememba. Npr. Pri sestavu srajce je to čas šivanja.

Tehnološki čas (t_t) pa je lahko: strojni (t_{ts}) napr. čas šivanja žepa na avtomatu.

– ročni (t_{tr}) - čas obračanja zapestnikov

– ali strojno ročni (t_{tsr}) – čas šivanja na šivalnem stroju, ko stroj šiva, delavec pa z roko usmerja transport.

t_p – pomožni čas to je tisti čas, ki je potreben, da se lahko tehnološki čas izvrši. Npr. Zamenjava sukanca, postavitve delov pod šivalno nogo, dvig šivalne noge itd.

t_d – dodatni čas, to je tisti čas s katerim se v časovni normi nadomestijo določene časovne izgube, ki so nujne tekom delovnega dne. Na dodatni čas vpliva sledele:

– luga, temperatura, gibanje zraka,

– umazanija in prah,

– strupi, plini, pare, smrad,

– ropot, vibracije, svetloba, pritisk,

– osebne potrebe delavca,

– predpisani odmor,

– organizacijske izgube in tehnološki zastoje,

– stimulacija delavca (prese-
ganje norme nad 100 %).

Tehnološki čas (t_t) in pomožni čas (t_p) se lahko določita s snemanjem, medtem, ko se dodatni čas (t_d) najčešče določa z metodo trenutnih opažanj (MTO). Časovna norma je pomemben element delovnega procesa v organizirani proizvodnji. Potrebna je za:

1. planiranje obsega proizvodnje,

2. planiranje strojnih zmogljivosti,

3. planiranje potrebnih kapacitet delovne sile

4. za nagrajevanje po delu

5. za krmiljenje in kontroliranje proizvodnega procesa

Časovna norma se lahko spremeni (ponovno določi) če se spremeni eden ali več bistvenih elementov, ki so bili osnova za določitev norme in sicer:

1. Če se v delovnem procesu spremeni tehnološki postopek

2. Če se spremenijo delovne razmere (npr. uvedba produktivnejših strojev, ali prigraditev delovnega pripomočka – aparata)

3. Če se spremeni organizacija dela

4. Če se spremeni material

5. Če se ugotovi, da je bila pri postavitvi norme narejena tehnična ali računsko napaka.

6. Če se v DO ali TOZD menja celotna politika normiranja.

Jasno je, da je potrebno v vsaki industrijski proizvodnji težiti za tem, da je sodobno organizirano, da je tehnološki proces takšen, da bo omogočil kvalitetne izdelke z minimalnimi stroški, da se uporabljajo sodobni in produktivni stroji in naprave (seveda v okviru realne možnosti).

V DO Labod smo tekom zadnjih let dopolnjevali in zamenjali strojni park. Tako je

bilo postavljeno v proizvodnjo veliko strojev z Qvich – stop ali VARIO – stop motorji. Kaj s takšnim strojem pridobimo v primerjavi z navadnim?

1. avtomatsko odrezovanje sukanca

2. pozicioniranje igle

Če s takšnim strojem šivamo šiv, ki večkrat menja smer, je avtomatsko pozicioniranje igle lahko velik časovni prihranek (delavec ne potrebuje ročno nastavljati iglo). Ravno tako pri odrezovanju sukanca ni potrebno prijemat škarije in ročno odrezovati. Časovni prihranek je lahko tudi do 25 % (po podatkih f. PFAFF). Razumljivo je, če se delovno mesto opremi takšnim produktivnejšim strojem, je to že korak za spremembo časovnega normativa.

Časovna norma pa se lahko določi tudi na osnovi dolgoletnega izkustva. Tako poznamo:

1. Analitične norme ki so izračunane po določenih metodah (opisane že na začetku)

2. Izkustvene norme – določene na osnovi primerjanj in dolgoletnih izkušenj na enakem ali podobnem delu.

Analitična norma se uporablja povsod tam, kjer je to mogoče in ekonomsko upravičeno, če pa teh pogojev ni, se uporabi izkustvene norme.

Po času trajanja je časovni normativ lahko začasen ali stalen. Začasni normativi se postavijo takrat, če je predvidena menjava tehnološkega postopka ali strojne opreme ali če izdelek ni v takšni količini, da bi lahko bila izvršena analitična postavitev časovnega normativa.

Začasno normo spremlja tehnolog in ko nastopijo pogoji, izračuna in postavi stalno normo.

Tehnolog v razvoju:

dipl. ing. VLADIMIR ŠKRINJAR

Z VSO resnostjo naprej

Leto 1981 bo prvo leto srednjeročnega obdobja in zavedamo se, da bo prav od tega leta odvisna v veliki meri tudi uspešnost celotnega planskega obdobja.

Naša prva naloga na poti izpolnjevanja planskih postavk je izpolnitev števila neposrednih proizvajalcev. Leto 1981 bomo začeli s 131 zaposlenimi v TOZD TIP-TOP, v planu za srednjeročno obdobje pa imamo predvidenih 150 zaposlenih. Upamo, da bomo ta osnovna odstopanja pokrili in si tako zagotovili trden korak v čas, od katerega si — ob dobri organizaciji seveda — obetamo tudi dobre rezultate.

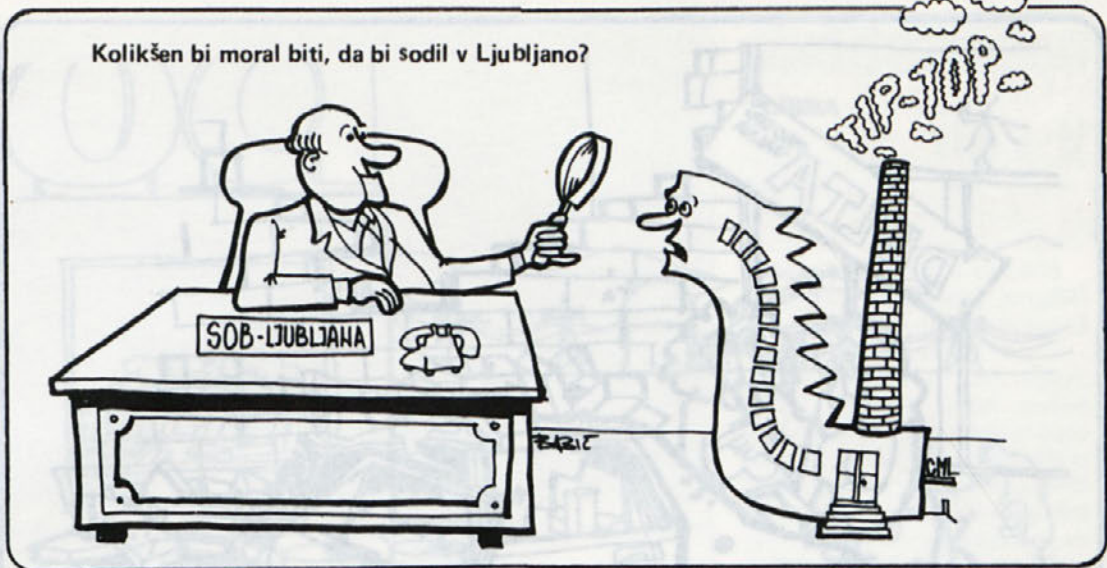
Boljša organizacija dela je tudi področje, ki ga moramo tako v celotnem Labodu kot tudi pri nas v TOZD TIP-TOP, še dograditi. Skupaj z razvojno službo pripravljamo novo postavitev oziroma reorganizacijo proizvodnega procesa. Predvidevamo, da bomo že v prvi polovici petletnega planskega obdobja realizirali projekt višičnega transporta, ki ga načrtuje tov. Ciril Jenko. Reči moram, da si od te reorganizacije obetamo celo več kot od uvoza strojne opreme, ki pa je tudi vključena v naše načrte.

Od naše celotne boljše organiziranosti je v precejšnji meri odvisno kako bomo uspeli premagati trenutno težjo gospodarsko situacijo. Svobodno formiranje cen bo izpostavilo stari tržni zakon, da je od ponudbe in povpraševanja odvisna cena izdelka. Z izvajanjem zastavljenih nalog in ob dosledni skrbi za boljše organiziranost se bomo lahko uspešno vključili v tržne razmere.

V naši delovni sredini so vsi delavci, posebno pa še družbenopolitične organizacije spremljale pripravo planov, spodbujale določene dejavnosti, da bomo zastavljeno uspeli uresničiti. Da pa bomo zastavljeno uspeli uresničiti, pa ostaja tudi za v bodoče predvsem na DPO veliko dela in skrbi.

Direktor TOZD TIP-TOP
MILAN KAVČIČ

Kolikšen bi moral biti, da bi sodil v Ljubljano?

ob koncu leta v temenici

Ob pogledu v leto nazaj v TOZD TEMENICA ugotavljajo, da so bili rezultati v prvi polovici leta lepi, saj so dosegli 100 odstotni plan, normo pa so dosegli 110 odstotno. V drugi polovici leta pa so bili delovni rezultati nekoliko slabši. Na to je vplival nov program kril, na katerem je delno delala tudi brigada, ki sicer izdeluje le hlače. Večji so bili tudi izostanki iz dela, predvsem porodniška, pa tudi bolniškaj vzroke pa je iskati tudi v fluktuaciji. Sicer so v TOZD Temenica že dobili nove delavce, ki pa se šele priučujejo in zato seveda rezultati še niso vidni. Prav tako pa so vplivali na slabše rezultate dela tudi

slabši medsebojni odnosi in slabša organizacija dela. Ta dva elementa drug drugega pogojujeta, zato je potrebno obema posvetiti največ naporov za razreševanje. Odnose kali predvsem nekaj delavcev, ki vpliva na okolico: za organizacijo dela pa so seveda odgovorni posamezni organizatorji dela. Ob skupnih prizadevanjih upajo delavci TOZD Temenica, da jim bo uspelo razrešiti in prebroditi vse nastale težave in tudi letošnje, osemdeseto leto, končati zadovoljno in uspešno.

V drugi polovici leta so dosegli v TOZD Temenica 98 odstotkov plana. Na zboru delavcev so se dogovorili, da bodo nadoknadili zamujeno in delali vse proste sobote. V delu imajo nujno izdelavo oblačil za Sovjetsko zvezo. Prepričani so, da jim bo uspelo zaključiti leto tako uspešno, kot so kazali začetni rezultati. Ob tem računajo tudi na skupni dohodek ob realizaciji prodaje, kar je predvsem pomembno za realizacijo njihove investicije. Z

boljšim in večjim dohodkom bodo omogočeni tudi boljši lastni pogoji za realizacijo le-te.

Želje delavcev TOZD Temenica za prihodnje leto so vezane predvsem na investicije. Zaostreni pogoji odpirajo nove težave glede zagotovitve sredstev. Delavci Temenice realno gledajo na nastalo situacijo, vendar v njej le vidijo tudi možnosti za začetek del ali vsaj za pridobitev vseh potrebnih dokumentov, ki jih nekaj sicer že imajo. Direktor TOZD tov. Kopina pravi, da v kolikor bi bil začetek gradnje v letu 1981 onemogočen predvidevajo, da bodo z deli najkasneje začeli v začetku leta 1982. Želijo si, da bi vsi TOZD DO Laboda pomagali po svojih možnostih in omogočili delavcem TOZD Temenica boljše pogoje dela in s tem tudi boljše skupne rezultate.

Za leto, ki je pred nami želi delavcem Laboda kolektiv TOZD Temenica veliko uspehov, zdravja in zadovoljstva!

Ko bi le ostalo samo pri tem...

novoletni pogovor v delti

V času, ko se izteka leto, razmišljamo o tem, kako smo bili uspešni pri našem delu, s kakšnimi težavami smo se srečevali skozi leto, istočasno pa delamo tudi načrte za prihodnje leto.

Da bi se поблиže seznanili z uspehi pri delu ter željami za prihodnje leto, smo na razgovor povabili tovarišico Cilko Hetuš in Marijo Hrastnik.

Tovarišica Hertuševa je predstavnica starejše generacije v Delti, kot je sama dejala in ena tistih, ki so veliko prispevale k razvoju tovarne. Po poklicu je kvalificirana šivilja, v kolektivu je zaposlena od leta 1954. Je zelo sposobna, vestna in marljiva delavka, saj normo tudi po šestindvajsetih letih dela presega s 110 %.

Tov. Hertuševa smo vprašali, kako je zadovoljna z doseženimi uspehi?

„Z uspehi, ki sem jih dosegla pri delu sem zadovoljna. Nekoliko me teži to, da nisem več tako zdrava kot nekoč. V letu 1979 sem bila na težji operaciji in od takrat imam večkrat težave z zdravljenjem.“

Zanimalo nas je, kako je zadovoljna s sedanjimi pogoji dela v TOZD?

„Menim, da tako lepo kot je sedaj, v Delti še ni bilo. Delamo v novih prostorih, imamo svojo menzo — čeprav z malico vedno nismo zadovoljni — plačan prevoz na delo in z dela, regres za letni dopust in še bi lahko naštevala stvari, ki jih nekdaj nismo imeli, danes pa posamezniki niso zadovoljni, čeprav se je veliko stvari spremenilo na boljše.“

Kaj pa tov. Hertuševa predlaga mladim proizvajalkam?

„Mladim predlagam, da se pri delu potrudijo in vztrajajo, saj brez truda ni mogoče doseči dobrih rezultatov. Aktivno naj se vključijo v delo družbenopolitičnih organizacij in samo-

Tov. Hrstarjeva je v Delti šele od leta 1979, vendar se je lepo vključila v kolektiv, pa tudi normo že dosega.

upravnih organih, saj delo bogati človeka.“

Ob koncu razgovora smo povprašali po željah in načrtih tov. Cilke v prihodnjem letu?

„Kakšnih večjih in osebnih načrtov nimam. Želim si le, da bi bila še nekaj časa zdrava in sposobna za delo, da bi dočkala upokojitev.“

Druga naša sogovornica je to. Marija Hrastnik. V TOZD je prišla leta 1979 na priučevanje.

Po končanem usposabljanju za šiviljo, se je januarja letos vključila v redno delovno razmerje. Je prizadevna in aktivna delavka, poročena in mamica štiritletnega sina.

Normo dosega, čeprav so prve mesece bile manjše težave. Aktivno pa sodeluje v delavskem svetu TOZD. Seveda nas je najprej zanimalo to, kako se je vključila v kolektiv in kako je zadovoljna z doseženimi uspehi?

„Večjih težav pri delu nisem imela, čep av je v začetku težko. Z voljo se da veliko doseči. V kolektivu sem bila lepo sprejeta in menim, da so odnosi dobri. Tudi z uspehi sem zadovoljna.“

Na vprašanje, kaj si želi v prihodnjem letu, je tov. Hrstnikova dejala: „Želim, da bi pri delu rezultate še izboljšala. Zelo rada bi ob delu dokončala osmi razred osnovne šole. Za kolektiv pa želim, da bi dosegli dobre poslovne rezultate in predvsem to, da bi izboljšali kvaliteto naših izdelkov.“

MARIJA MAGDIČ

kritično v sedanosti, pogumno v bodočnost

Analize uspehov, neuspehov, dela in sploh življenja, s katerimi se v najrazličnejših oblikah srečujemo konec vsakega leta, niso zgolj navada, temveč so posledica ekonomske zakonitosti, da moraš skrbno analizirati rezultate preteklega obdobja, kritično oceniti trenutek vsakdanjosti, da bi za prihodnost lahko realno in koristno planiral, res pa je, da znamo. Jugoslovani tudi tako zakonitost prikrojiti po svoje in to v stilu povečevanja preteklosti, zatiskanja oči pred sedanostjo, za bodočnost pa pravimo, „bo že nekako“.

Mogoče se zdi ta uvod malo čuden, vendar se srečujemo s tem prav v sedanem trenutku, ko se izdelujejo načrti za celotno srednjeročno obdobje, pa je del bistvenih postavk še vedno nevsklajen, tako na nivoju federacije, republike in občine.

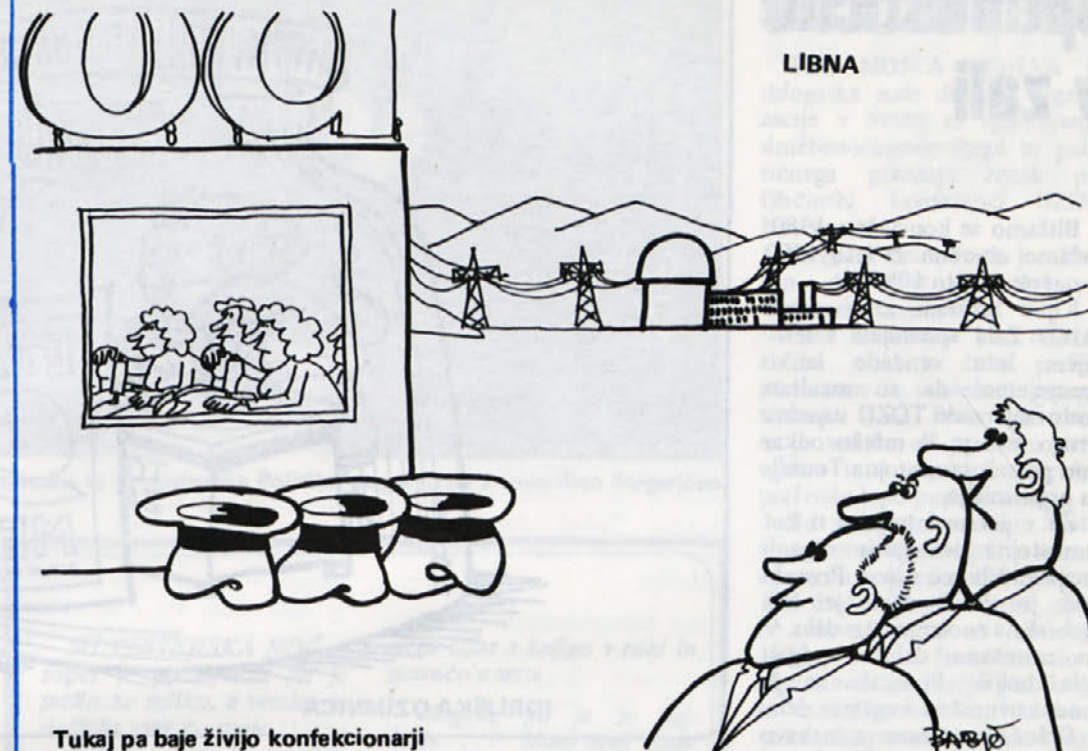
Če se ozrem v leto, ki se že izteka in to pot brez števil in indeksov, ne morem biti nezadovoljen in prepričan sem, da tako mnenje delim z večino delavk v TOZD Ločna, kljub trenutnim težavam, s katerimi se srečujemo pri realizaciji prehoda na eno izmeno. Smatram pa, v potrditev zgomije trditve, da je stabilnost TOZD in DO kot celote v tem letu, ki je v mnogočem prelomno, vsekakor pa najtežje v zadnjih 15

letih, tista osnovna moč, ki nam je pomagala, da smo tako uspešno še enkrat pripeljali našo barko v pristan. Često smo v sredstvih javnega obveščanja spremljali težave, ki so pretresale vrsto podjetij, katera so vsled pretrganih reprodukcijskih tokov, neenotnosti našega trga in uvoznih omejitev, morale pošiljati svoje delavce na brezplačne dopuste. Ob takih prilikah smo se včasih tudi s strahom spraševali, ali se lahko tudi nam to zgodi. Ni se zgodilo, vendar ne po zaslugi sreče, temveč zaradi dobre organiziranosti vseh dejavnikov in zaradi kapitala, katerega si je v preteklih obdobjih ustvaril Labod v poslovnem svetu. Če smo torej, kot aktivni udeleženci gospodarskega utripa lahko zadovoljni, pa to v manjši meri lahko ugotovljamo kot občani, ki smo v tem letu doživeli vrsto pretresov vsled kroničnega pomanjkanja nekaterih življenjsko pomembnih artiklov, zelo slabe preskrbe, neurejenega javnega prevoza in drugih storitev, ki so ravno tako pomembne za normalno življenje. Naredili bi napako, če bi smatrali, da te težave pač ne vplivajo na delo v tovarni, kajti polno se zavedamo, da delavka, ki je dnevno obremenjena s takimi težavami, tudi na delu ne more dati vsega od sebe.

Če bomo torej vsem stvarim tudi v bodoče tako pogumno in kritično pogledali v bistvo, se tudi v naslednjem letu, ki bo verjetno še težje, ne bojimo prav tako pogumno korakati naprej.

Naj končam in vam, drage sodelavke in sodelavci v novem letu 1981 zaželimo veliko uspehov, veselja in tvornega dela.

TEKSTOR JOŽE
direktor TOZD Ločna

Tukaj pa baje živijo konfekcionarji

dobre želje iz libne

Kako v Libni ocenjujejo preteklo leto in kaj pričakujejo od leta 1981? O tem je govoril direktor TOZD LIBNA, tov. Edo Komočar.

Če izhajamo iz devetmesečnih rezultatov vidimo, da so boljši kot so bile naše planske obveznosti in da so realizirane vse postavljene naloge. Zadovoljni smo tudi z delom družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Veliko je bilo vloženega dela v tej smeri, seveda pa s tem ni rečeno, da se nimamo več za kaj truditi. Pohvaliti bi rad delo naših sindikalnih skupin, ki preko poverjenikov skrbijo za pretok informacij in za predloge, ki gradijo naše stabilne odnose. Glede organizacije in tehnologije dela smo se v letu 1980 ustalili — naš dominanten izdelek je ženska bluza, vse več pa delamo tudi za izvoz. tako za tuj, kot tudi za domači trg pa velja, da zahteva najboljšo kvaliteto. Potruditi se torej moramo za doseg čim boljše kvalitete in s tem v zvezi spremeniti miselnost delavcev in odnos do dela. Pooprtili bo potrebno vhodno kvaliteto in poskrbeti za natančno in dosledno izdelavo modelov. Ne samo doseg norme, tudi kvaliteta naj postane naša skrb. Vse

strokovne sredine bi morale temeljito proučiti tehnologijo dela za posamezne materiale in organizacijo dela. Vse zahtevnejši materiali in tudi vse zahtevnejši modeli narekujejo tudi strokovno izpopolnjevanje naših delavcev, da bi boljše rezultate tudi lažje dosegli.

Tudi v TOZD Libna počasi razmišljamo o prehodu v eno izmeno. Predvsem iz stališča humanizacije dela bi bilo to potrebno, vendar se moramo zavedati, da se s tem v zvezi srečujemo tudi s precejšnjimi težavami. Naš strojni part bi bilo potrebno izpopolniti in dopolniti, vemo pa, da smo pri tem vezani predvsem na uvoz. Temu se pridružujejo še drugi elementi, ki narekujejo previdnost pri pripravah na prehod, saj je realizacija tega za leto 1981 še vprašljiva.

Za leto, ki je pred nami se moramo zavedati, da prinaša določene težave, s katerimi se moramo spoprijeti. Moja osebna želja je, da bi tako delavci TOZD kot naše delovne organizacije stopili v leto 1981 z veliko volje do dela. Z zagnanostjo in veseljem bomo lažje dosegli nove rezultate in si s tem omogočili tudi boljši osebni dohodek. Tudi odnosi v našem kolektivu in med TOZD bi želeli, da bi tudi v bodoče ostali prijateljski in tovariški. V prihodnje bomo morali solidarnost negovati, morali bomo posvetiti vso skrb za delavca in njegovo dobro počutje, ki bo prineslo tudi večjo produktivnost. Ob vsem tem pa poudarimo še odgovornost posameznika in odgovornost do posameznika. Predvsem pa si zaželimo veliko zdravja!

LOČNA
Enoizmensko delo

optimistično v zali

Bližamo se koncu leta 1980. Delamo obračun za leto 1980 in načrte za leto 1981.

Kljub težavam, ki so nas v TOZD Zala spremljale v letošnjem letu vendarle lahko ocenjujemo, da so rezultati poslovanja naše TOZD uspešni. Drugo leto je že minilo odkar smo postali samostojna Temeljna organizacija.

Že v prvem letu smo si kot samostojna temeljna organizacija zadali več nalog. Prva, ki smo jo že izpeljali je bila prehod na enoizmensko delo. V enoizmenskem delu so pogoji dela boljši. Povečala se je produktivnost in kvaliteta dela.

Določene težave z nabavo materiala pa so se v letošnjem letu odražale tudi v našem TOZD, saj smo imeli nekaj manjših zastojev v proizvodnji.

Precej težav nam je povzročil hud mraz v tem mesecu. Opozoril nas je na problem v kotlovnici. Le s težavo smo utekočnili skoraj zamrznjen mazut, ker cisterna ni pravilno opremljena za to gorivo. Tudi visokotlačni kotel in kotel za centralno ogrevanje sta že iztrošena. Potrebna bo celotna obnova kotlovnice. To pa je za naš mali TOZD velika naloga in breme.

Opisan je le majhen del težav, ki so nas spremljale med

IDRIJSKA OZIMNICA

letom, vendar to je za nami in misliti moramo na prihodnost.

Upamo, da smo s planom za leto 1981 in s srednjeročnim planom zajeli vsa naša hotenja, želje in možnosti za naprej.

Dosegli pa jih bomo le s teamskim delom in odgovornostjo vsakega posameznika.

Ob tej priložnosti želim sodelavkam in sodelavcem TOZD „ZALA“ in delovne organizacije „LABOD“ uspešno in srečno novo leto 1981.

Direktor TOZD Zala
ALBINA TUŠAR

velik delež kreatork

Približuje se konec leta. Za nami sta dve uspešni kolekciji in aranžiranje štirih sejmov, od katerih je bil jesenski Beograjski najuspešnejši.

Kljub vedno večjim težavam si človek z leti nabere toliko izkušenj in znanja, da lahko z veliko ljubeznijo do svojega poklica premosti težave, ki nastopajo bodisi pri izvedbi

kolekcije ali pri pripravi sejmov.

Marsikdo se vpraša, kakšno vlogo odigra kreator v tovarni?

Torej, delo kreatorja je povezano s prodajno, nabavno službo in predpripravo dela. Prodajna služba v sodelovanju z kreatorjem pripravi plan za izvedbo kolekcije. Ta plan vsebuje število modelov in okvirno določa številčno razdelitev na vrsto izdelka. Na tej podlagi se z nabavno službo izberejo tkanine za novo kolekcijo. Pripravijo se skice za modelarja, z njim sodeluje do končne izdelave. Poleg modela – skice, se pripravijo tudi modni dodatki od gumbov do svile.

Dejavnost v kreakciji je delo, ki ga je težko časovno opredeliti. V veliki meri je odvisna od idej, ki se spontano porajajo v večji ali manjši obliki, kar pa seveda uspešno ali manj uspešno vpliva na dobro prodano kolekcijo.

To je delček vsakdanjega dela kreatorja. In ob koncu leta želiva vsem sodelavcem „Laboda“ srečno novo leto 1981 in da se bodo tudi naslednje leto dobro počutili v „Labodovih“ izdelkih.

JELKA IN PETRA

FALZIFIKAT

*Najlepše preživiš svoj vek,
če majhen kakor si
rjav in neugleden vrabec
med ptiči in ničla med ljudmi,
sprijazniš s tem se.*

*A groza za vse kar živi,
če vrabec perje pava si želi!*

JOŽE BRAČIKA

Izbor kolekcije za sezono jesen – zima 81. Veliko dela naših kreatork Jelke in Petre je v teh modelih, do zaključevanja kolekcija, pa ju čaka še dober delež naporov.

Tov. MOJCA MOHAR je delegatka naše delovne organizacije v Svetu za spremljanje družbenoekonomskega in političnega položaja žensk pri Občinski konferenci SZDL Novo mesto.

Program dela Sveta je obsežen, delavnost delegatov pa temu primerno velika.

Pred kratkim je bilo organizirano srečanje žena padlih partizanov in udeleženk prvega sestanka AFŽ. Preko 160 žena se je sestalo ob prazniku naše občine in v prijetnem vzdušju preživelo lepo popoldne.

Na zadnjem sestanku Sveta so prisotni razpravljali o samoupravnih sporazumih planov SIS družbenih dejavnosti občine Novo mesto za obdobje 1981 - 85. Podrobneje so obravnavali področje otroškega in socialnega varstva, Izobraževalne skupnosti in kmečkega turizma. Na področju otroškega varstva so bili delegati seznanjeni z ukinitvijo solidarnostnega sklada in tako vse breme pada na občino. Prispevna stopnja se bo povečala za 1 odstotek, glede otroškega dodatka in nekaterih drugih vprašanj iz tega področja, pa je bilo podanih več predlogov.

Tudi okoli programov za razvoj kmečkega turizma na našem področju je bilo nekaj dodatnih predlogov, ki pravijo, da bi morali več skrb za to dejavnost posvetiti tudi odročnejšim kmetijam, ki zaradi premalo posluha vse bolj samevajo, pa so vendar med NOB z velikim deležem pomagale.

Tov. Moharjeva je na sestanku izpostavila tudi vprašanje prevoza, ki postaja vse bolj pereče. V proizvodnji, kjer je norma visoka ni vseno kdaj pridejo delavke na delo, zato bi bilo potrebno to vprašanje čim preje rešiti. Pripombo bodo obravnavali na odgovornih mestih in upamo, da bodo prevozi končno le urejeni.

V TOZD Delta je nastal ta posnetek, ko se je novinarka Politike pogovarjala s tovarišico Strgarjevo. Foto Vera Maroh - Delta

obisk novinark

Pred kratkim so našo delovno organizacijo obiskale tri novinarki iz Beograda. Med našimi delavkami so nastajali prispevki, ki bodo objavljeni v **Praktični ženi**, v časopisu **Politika** in na RTV Beograd. Že pred tem srečanjem so vse tri žurnalistke pisale in poročale o naših izdelkih, o odmevu teh na sejmi in na trgu, tokrat pa so se želele srečati tudi s proizvajalci „teh lepih izdelkov“, kot so same dejale. Obiskale so Ptuj, Ljubljano in Novo mesto. Pogovarjale so se z delavkami pa tudi vodilnimi. Pravijo, da so predvsem poslušale, saj so zvedele veliko novega in zanimivega. Težje je bilo le v intervjujih. Pri njih pravijo, da bi delavka izkoristila priložnost in bi povedala prav vse, med nami pa so dobile le odgovor na vprašanje. Vzrok za nezgovornost so videle v obilici dela, ki delavkam ne dovoljuje razpravljati, nekaj pa tudi v naših naravah. Vsekakor pa je bilo prav iz vseh pogovorov čutiti zadovoljstvo. Novinarka iz **Praktične žene** je bila navdušena nad kolegijalnostjo med „starejšo“ in „mlajšo“ generacijo in nad sproščenostjo ob delu. „To nam gotovo omogoča dobra organiziranost vrtcev in šol. Pri nas mnoge šole ne nudijo otrokom tople malice in kosila, pri vas pa je to lepo organizirano in matere so s tem precej razbremenjene“.

V pogovoru z generalnim direktorjem so se zanimale za preskrbo s surovinami, število režijcev, samoupravo... Bilo je tudi nekaj vprašanj vezanih s celotno tekstilno industrijo pri nas...

Obisk novinark iz Beograda, ki je naše pomembno tržišče, bo mnogim bralcem in gledalcem tega področja približal ne samo naše izdelke, ampak tudi naše delo in prizadevanja za še lepši jutri.

SILVESTERSKA NOČ – zopet je prišla, kot jih je prišlo že toliko, a vendar jo doživlja vsak po svoje.

Pokajo rakete in osvetljujejo naše staro mesto, nekateri plešejo polnočni valček v zatemnjeni slovesni dvoranik morda bo počil le zamašek na steklenici penečega vina...

Jaz pa sedim ob televizorju in ko pride trenutek slovesa starega leta mi čudni občutki sprelete v grlu in

silvestrska noč

niže v prsih. Pogoltnem solzo, ki sili v oči in skušam biti hrabra v svoji samoti, prepričana, da ne bo prihajajoče leto nič drugačno, nič lepše, nič uspešnejše, če ga pričakuje človek v blišču slovesne dvorane ali v samoti

svoje sobe s knjigo v roki in nesrečo v srcu.

Mogoče pa je to najbolje...? Manj sem razočarana v svoji stvarni presoji upov in možnosti, ki jih prinaša sveža letnica kot tisti, ki jih v urah prihoda novega leta z lažnim, na silo veselim bliščem slepi kulisa silvesterske sreče.

SREČA – zakaj je prav v teh dneh ta beseda tolikokrat povedana – željena?

Kaj nima leto 365 dni? In to srečo porazdeliti na toliko dni je nemogoče, kajti ko minejo novoletni dnevi, nihče več ne vpraša prijatelja, znanca, sodelavca če je srečen.

Zato ne trpim hudo, če danes sreče ni tudi zame, ki si je tako želim.

Mogoče pa pride – iznenada in me iztrga iz pustega, vsakdanjega življenja; mogoče ob naslednjem Silvestru...?!

NEŽKA GODLER

kaj bi si želeli

Anica Baznik - TOZD Libna - Tov. Baznikova je zelo aktivna družbenopolitična delavka. Pravi, da je z delom v DPO kot z delom samoupravnih organov zadovoljna, predvsem pa je vesela, da se je v Libni prebudilo kulturno delovanje. Nekaj kritičnih besed pa je povedala na račun posameznikov, ki pri prevzemanju nalog niso vedno najbolj resni. Take in podobne primere bi morali obravnavati kot kaljenje naših medsebojnih odnosov. Naučiti bi se morali iznašati mnenja in misli na zborih delavcev, ne pa se razburjati po vseh drugih poteh. Želela bi si tudi več razumevanja za družbenopolitično delo, ki vzporedno z delovnimi uspehi gradi naš lepši jutri.

„Naučiti se bomo morali iznašati naša mnenja na zborih delavcev in se o morebitnih težavah odkrito pogovoriti,“ pravi Anica Baznik iz TOZD Libna.

Za leto 1981 bi si želela, da bi bilo vsaj tako uspešno, kot je bilo letošnje, želela pa bi si popraviti v svojem kolektivu tisti odstotek bolniške. Grobi izračun pravi, da kažejo na to, da je bilo poprečno vsak mesec kar 60 delavcev odsotnih. Kakšno breme ob takih številkah nosi družba, pa si lahko mislimo. Pa še nekaj je poudarila tov. Baznikova - skrbeti moramo za lepše, pristnejše medsebojne odnose. Še taki poslovni rezultati ob slabem počutju v kolektivu in ob slabih odnosih ne morejo prinesiti zadovoljstva.

Zdenka Žakolj - TOZD LIBNA se je strinjala s svojo sodelavko. Odnosi niso najboljši, kaj pa je krivo za to, je težko reči. Čas in tempo sta onemogočala, da bi jih gojili, zato bomo morali v bodoče

Zdenka Žakolj pravi, da bi morali biti med seboj bolj tovariški.

temu pomembnemu vprašanju današnjega časa posvetiti več pozornosti. Bolj tovariški bi morali biti med seboj, več razumevanja bi moralo biti med nami, med delavci in „majstri“, skratka, povsod. Sicer pa, da bi bilo leto, ki nam prihaja nasproti vsaj tako kot je bilo osemdeseto!

Dragica Vahčič - TOZD Libna. Leto 1980 je bilo za nas dokaj uspešno in upamo, da bo tako tudi prihodnje. Potruditi pa se bomo morali pri zmanjševanju bolniške in za še večjo produktivnost, če se že borimo za večji osebni dohodek. Včasih smo delali v Labodu tudi v prostih sobotah in celo nedeljah in nam ni bilo težko. Bili smo zadovoljni, danes, ko so težki časi za nami,

pa se često želimo, ni pravega vzdušja, razumevanja in navdušenja za delo. Mladi, ki so prišli v lepe delovne pogoje včasih zbijajo moralo, pa bi le moralo biti drugače. In upam, da tako tudi bo. Vsak bo našel svoje zadovoljstvo ob delu, SIS-i bodo zmanjšali prispevne stopnje ali pa za sedanje nudili boljše usluge... pa bo šlo!

MARIJA ŠIMC - TOZD LOČNA, grobokrojilka. „V letošnjem letu so se pri nas začele priprave na enoizmensko delo. Za enkrat še ne vemo, ali bo to steklo, vsekakor pa bi bile jaz in moje sodelavke vesele tega prehoda.“ Pogovoru so se pridružile tudi Marijine sodelavke in dodale še predlog, da se kolektivni dopust vsaj malo skrajša, v kolikor bi se seveda to le dalo. Prav vse v tej delovni sredini pa si žele delo v eni izmeniti.

IVANKA DAROVEC - IZ LIKALNICE TOZD LOČNA - V Labodu je tovarišica Ivanka že dvajset let. „Rzlike so velike, zato o njih niti ne bi govorila. Za zadnje leto, ki se tako hitro izteka, pa naj pohvalim malico, ki je precej boljša. Kaj si naj želim za leto 1981? Da bi bilo vsaj tako, kot je bilo letošnje, pa bo že kar dobro.“

Marija GAL - iz likalnice TOZD LOČNA - „V Labodu sem zaposlena osem let. Za leto, ki je pred nami bi si želela, tako, kot večina mojih sodelavk, začetek enoizmenskega dela. Zavedamo se, da bodo ob prehodu nastale težave, vendar

smo prepričane, da jih bomo znale premagati.“

JOŽICA HROVAT, šivilja v **TOZD TIP-TOP** - „Norme so v naši branži visoke in marsikatera delavka jih težko dosega. Slišimo, da se nekaj dela tudi na tem področju in upamo, da bo tudi to rešeno. Z delom v moji delovni sredini sem zadovoljna, pa tudi za delovanje v družbenopolitičnem delu lahko rečem, da smo bili dokaj pridni. Za leto 1981 bi si želela predvsem veliko dela!“

MARIJA TRATAR - delavka v TOZD TEMENICA: „Delavci naše TOZD si želimo le začetek gradnje. Delamo v zelo težkih delovnih pogojih. Poleti je strahotna vročina, v tem mokrem času, pa vodo iz strehe lovino z vedri... Naša investicija je vnešena v planske dokumente in upamo, da nam jo bo uspelo realizirati. Pa še veliko dela bi si želeli; pripravljani smo delati tudi ob prostih sobotah, darovati svoj prosti čas. Da bi le bilo tudi v bodoče dovolj dela!“

LEA KUMER - šivilja iz TOZD ZALA in predsednica OO Sindikata „Naš največji korak naprej v letu 1980 je bil prehod v eno izmeno. Večina delavk je s tem zadovoljna. Za v naprej bi si želeli take pogoje, da bi ob obilici dela lahko tudi več „zaslužile“. Kar pa se tiče družbenopolitičnega dela, je tega zares veliko. Na sindikat pada teža tega dela, zato si bomo morale odgovornosti tudi na tem področju deliti.“

COMMERCE
Kam hitijo lepi časi...

